

سرشناسه: مفیدی، فر، محمدرضا، ۱۳۶۶ -

استادی موسی کلایه، کاظم، ۱۳۷۱

عنوان و نام پدید آور: اصول فقه جامع حوزوی - دانشگاهی

مفیدی، فر/محمدرضا/استادی موسی کلایه/ کاظم.

مشخصات نشر: قم: سه نقطه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۱۷-۲۲-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: اصول فقه جامع حوزوی - دانشگاهی

موضوع: The comprehensive principles
of clerical and academic jurisprudence

رده بندی کنگره: ۷۱۵.۳۹۶

رده بندی دیویی: ۲۶۰.۷۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۷۱۱۵

نام کتاب: اصول فقه جامع حوزوی و دانشگاهی

مؤلفین: دکتر محمدرضا مفیدی، فر،

حجت الاسلام والمسلمین کاظم استادی موسی کلایه

ناشر: انتشارات سه نقطه

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

چاپ: طاهر

مرکز پخش: ۰۹۱۳۷۵۹۶۱۲۹

تلفن همراه: ۰۹۱۰۷۵۵۲۲۶۹

فهرست

۱۳	مقدمه، و بر آن اموری است:
۱۴	بر اول: تعریف، غایت موضوع و مسائل علم اصول:
۱۶	امر دوم: تقسیم مباحث آن به لفظی و عقلی:
۱۷	امر سوم: وضع و نام چهار نگانه آن:
۲۱	امر چهارم: اقسام دلالت به صورتی و تهذیبی:
۲۲	امر پنجم: حقیقت و مجاز:
۲۳	امر ششم: علامات حقیقت و مجاز:
۲۶	امر هفتم: اصول لفظیه:
۲۸	امر هشتم: اشتراك و ترادف:
۳۰	امر نهم: استعمال مشترك در بیش از یک معنا:
۳۰	امر دهم: حقیقت شرعی:
۳۲	امر یازدهم: صحیح و اعم:
۳۵	امر دوازدهم: مشتق:
۳۹	مقصد اول: اوامر:
۴۰	فصل اول: ماده امر:
۴۳	فصل دوم: در هیئت امر:
۴۳	مبحث اول: در بیان مفاد هیئت:
۴۳	مبحث دوم: در دلالت هیئت امر بر وجوب:
۴۴	مبحث سوم: استفاده وجوب از اسلوب های دیگر:

۴۵	مبحث چهارم : امر پس از نهی
۴۶	مبحث پنجم : مره و تکرار
۴۶	مبحث ششم : فور و تراخی
۴۸	فصل سوم : اجزاء
۵۰	مبحث اول : در اجزاء امثال امر واقعی اضطراری از اختیاری
۵۲	مبحث دوم : در اجزاء امثال امر ظاهری از واقعی
۵۳	فصل چهارم : در مقدمه واجب
۵۴	اول : مقدمه‌ی دال بر وجوب و تحریمی
۵۴	دوم : تقسیم مقدمه از لحاظ حاکم
۵۵	سوم : تقسیم مقدمه به لحاظ نوع توقف ذی المقدمه به آن
۵۶	چهارم : تقسیم مقدمه به لحاظ کیفیت تاثیر آن در ذی المقدمه
۵۷	پنجم : تقسیم مقدمه به لحاظ اقتران و عدم اقتران زمان و وجوب با زمان وجوب ذی المقدمه
۵۸	ششم : تقسیم مقدمه به لحاظ مشروط بودن یا نبودن قصد قربت در آن
۶۰	فصل پنجم (تقسیمات واجب)
۶۰	۱- واجب مطلق و مشروط
۶۱	۲- واجب موقت و غیر موقت
۶۲	۳- واجب نفسی و غیر
۶۳	۴- واجب اصلی و تبعی
۶۳	۵- واجب عینی و کفائی
۶۴	۶- واجب تعینی و تخییری
۶۴	۷- واجب توصیلی و تعبیدی
۶۵	فصل ششم اقسام ضد

۶۹	فصل هفتم نسخ وجوب.....
۷۱	فصل هشتم : امر، به امر کردن به چیزی، امر به آن چیز است.....
۷۲	فصل نهم : امر به یک شیء بعد از امر به آن (امر دوباره).....
۷۵	مقدمه دوم : در نواهی.....
۷۶	فصل اول : ماده نهی و صیغه آن.....
۸۰	فصل دوم : امکان اجتماع امر بهی در یک عنوان و در آن اموری است:.....
۸۰	امر اول : اقسام سه گانه نواهی احکامیه.....
۸۲	امر دوم : مقصود از این عنوان چیست؟.....
۸۳	امر سوم : اقوال مسئله.....
۸۷	فصل سوم : نهی از یک چیز موجب فساد آن است.....
۸۷	مقام اول : در عبادات.....
۹۰	مقام دوم : در معاملات.....
۹۳	مقصد سوم : در مفاهیم و در آن اموری است.....
۹۴	امر اول : تعریف مفهوم و منطوق.....
۹۵	امر دوم : تقسیم محتوای منطوق به صریح و غیر صریح.....
۹۷	امر سوم : در صغروی بودن نزاع و بحث در باب مفاهیم.....
۹۸	امر چهارم : تقسیم مفهوم به مخالف و موافق.....
۹۸	امر پنجم : اقسام مفهوم مخالف.....
۹۹	اول : مفهوم شرط.....
۱۰۳	تنبیه اول : متعدد بودن شرط و یکی بودن اجزاء.....
۱۰۵	تنبیه دوم : تداخل اسباب و مسببات.....
۱۰۷	دوم : مفهوم وصف.....

۱۱۲	سوم : مفهوم غایت
۱۱۲	جهت اول : دخول غایت در حکم منطوق
۱۱۵	جهت دوم : مفهوم غایت و معنای آن
۱۱۶	ارم : مفهوم حصر
۱۱۹	پنجم : مفهوم عدد
۱۲۱	ششم : نوم لقب
۱۲۳	مقصد چهارم : نوم و خبر ص
۱۲۴	فصل اول : الفاظ عموم
۱۲۸	فصل دوم : عام بعد از تخصیص حقیقت است
۱۳۱	فصل سوم : عام تخصیص خورده در اقسام است
۱۳۳	فصل چهارم : تمسک به عام قبل از جستجو از خصوص
۱۳۴	فصل پنجم : در تخصیص عام به مفهوم
۱۳۵	فصل ششم : تخصیص قرآن عزیز به خبر واحد
۱۳۸	فصل هفتم : استثناء بعد از چند جمله
۱۳۹	فصل هشتم : نسخ و تخصیص
۱۴۳	مقصد پنجم (مطلق و مقید)
۱۴۴	فصل اول : تعریف مطلق
۱۴۵	فصل دوم : الفاظ مطلق
۱۴۶	فصل سوم : مطلق بعد از تقید مجاز نیست
۱۴۶	فصل چهارم : مقدمات حکمت
۱۴۹	فصل پنجم : مطلق و مقید متنافی
۱۵۰	فصل ششم : مجمل و مبین و تعریف آن دو

۱۵۱		مقصد ششم (حُجج و امارات)
۱۵۳		مقام اول : قطع و احکام آن
۱۵۳		فصل اول : حجّت قطع
۱۵۵		فصل دوم : تجرّی
۱۵۸		حلّ سوّم : تقسیم قطع به طریقی و موضوعی
۱۵۹		فصل چهارم : قطع قطع
۱۶۰		فصل پنجم : علم اسمائی مثلاً تفصیلی است
۱۶۳		فصل ششم : حجّت
۱۶۵		فصل هفتم : عرف و سیره
۱۶۷		مقام دوّم (احکام ظنّ معتبره)
۱۶۸		فصل اول : حجّت ظواهر کتاب عزیز
۱۷۰		فصل دوم : شهرت فتوائی
۱۷۰		فصل سوم : حجّت سنتی که خبر واحد حاکی از آن است
۱۷۰		ادله‌ی حجّت خبر واحد
۱۷۱		آیه نبأ
۱۷۲		آیه نفر
۱۷۳		آیه کتمان
۱۷۳		آیه سؤال
۱۷۳		ادله‌ی روائی
۱۷۵		استدال به اجماع
۱۷۵		استدال به سیره‌ی عقلاء
۱۷۶		فصل چهارم : حجّت اجماع محصل و منقول به خبر واحد

فصل پنجم : حجیت قول اهل لغت	۱۷۹
مقصد هفتم در اصول علمیه	۱۸۱
فصل اول : اصل برائت	۱۸۵
مقام اول : شبهه حکمیة تحریمه	۱۸۶
مسأله اول : شبهه حکمیة تحریمه به سبب نبود دلیل شرعی (فقدان دلیل)	۱۸۶
مسأله دوم : شبهه حکمیة تحریمه به سبب مُجمل بودن دلیل (اجمال دلیل)	۱۹۱
مسأله سوم : شبهه حکمیة تحریمه به سبب تعارض ادله	۱۹۱
مسأله چهارم : شبهه موضوعیه تحریمه	۱۹۲
مقام دوم : شبهه حکمیة تحریمه به سبب تعارض ادله	۱۹۲
فصل دوم : اصل تخییر	۱۹۳
مسأله اول : دائر بودن امر بین وجوب حریمه (احتیاط) به سبب فقدان دلیل	۱۹۳
مسأله دوم : دوران امر بین محذورین به سبب اجمال دلیل	۱۹۳
مسأله سوم : دوران امر بین محذورین به سبب تعارض ادله	۱۹۴
مسأله چهارم : دوران امر بین محذورین در شبهه موضوعیه	۱۹۴
فصل سوم (اصل احتیاط)	۱۹۵
مقام اول : شبهه حکمیة تحریمه	۱۹۵
الف : حکم شبهه موضوعیه تحریمیة محصوره	۱۹۶
ب : حکم شبهه موضوعیه تحریمیة غیر محصوره	۱۹۶
مقام دوم : شبهه وجوبیه	۱۹۸
موضع اول : شبهه وجوبیه بین دو چیز متباین (متباین)	۱۹۸
موضع دوم : شبهه وجوبیه بین اقل و اکثر	۱۹۹
مسأله اول : دوران امر بین اقل و اکثر به سبب نبود دلیل	۲۰۰

مسأله دوم : دوران امر بین اقل و اکثر به سبب اجمال دلیل.....	۲۰۱
مسأله سوم : دوران امر بین اقل و اکثر به سبب تعارض ادله.....	۲۰۱
مسأله چهارم : دوران امر بین اقل و اکثر به سبب اشتباه امور خارجی.....	۲۰۱
جل چهارم : استصحاب.....	۲۰۳
ر اول : تعریف آن.....	۲۰۳
امر دوم : ارکان آن.....	۲۰۳
امر سوم : فرق بین استصحاب قاعده‌ی یقین.....	۲۰۳
ادله حجیت استصحاب.....	۲۰۴
تنبیه اول : شرطیت فعلی بودن اشکال.....	۲۰۵
تنبیه دوم : استصحاب کلی.....	۲۰۷
تنبیه سوم : عدم حجیت اصل مثبت.....	۲۰۸
تنبیه چهارم : تقدم اصل سببی بر مسببی.....	۲۰۹
مقصد هشتم : تعارض ادله‌ی شرعی.....	۲۱۱
فصل اول : تعارض غیر مستقر.....	۲۱۲
۱- تخصیص.....	۲۱۳
۲- ورود.....	۲۱۳
۳- حکومت.....	۲۱۳
۴- تخصیص.....	۲۱۴
۵- تقدیم اظهر بر ظاهر.....	۲۱۵
فصل دوم تعارض مستقر.....	۲۱۶
امر اول: قاعده اولیه در تعارض.....	۲۱۶
امر دوم: قاعده ثانوی در تعارض.....	۲۱۷

صورت اول : دو خبر متعارض مساوی ۲۱۷

صورت دوم دو خبر متعارض غیر مساوی ۲۱۸

۱- مرجحات خبری ۲۱۸

الف) ترجیح به صفات راوی ۲۱۸

ب) ترجیح به شهرت عملی ۲۱۸

ج) ترجیح به موافقت کتاب عزیز ۲۱۹

د) ترجیح به مخالفت ۲۱۹

۲- اخذ به مرجحات واجوع به الزام است ۲۲۰

۳- تعدی از مرجحات مطلق به غیر مطلق ۲۲۰

خانمه : تعارض بین عموم و خصوص مانع از ترجیح ۲۲۱

مقدمه

گرم به عده‌ای با لسان عوامانه مقدمه بودن اصول برای مطلق استنباط را به هیچ می‌انگارند و با نیتی تند بر آن می‌تازند ولی اگر کسی به کتابخانه اصول گامی نهد خواهد دریافت که برچه ایشمندان اسلامی و محققین نامدار شیعه به آن تا چه حد بوده است و برای این علم تا چه حد ارزش می‌بندند، تا جایی که بعضی گمان کردند این همه بحث برای علم اصول یهود است و غفلت از نیازهای روز جامعه اسلامی است حال آنکه متوهم غفلت ورزید از اینکه چگونه می‌توان، به عصری جدید در عالم فکر کرد، عصر ایجاد یک تمدن اسلامی عظیم، آیا بدین مبانی حکم و متقن می‌توان گامی برداشت و عاقلی را با خود همراه کرد؟ پس همانطور که اگر بدیهات اولیه در منطق و فلسفه را از ما بگیرند هگل پرستان هگل اندیش، ما دیگر حتی نمی‌توانیم بگوئیم من فکر می‌کنم پس هستم، همینطور اگر از ما مبانی اصولی گرفته شود باید به روشنی و فقاقت را بست زیرا کمترین احتیاج فقیه به اصول اینست که اثبات شود ظواهر ثابت‌اند و الا چگونه می‌توان به ظاهر حدیث تمسک کرد.

کتاب حاضر شرح مختصری است بر کتاب الموجز فی اصول الفقه به قلم حضرت آیت الله سبحانی دام علمه و ظلّه که طلاب محترم در حوزه‌های علمیه در پایه چهارم از آن بهره می‌برند و ما آنرا برای دانشجویان محترم نیز سودمند یافتیم و اقدام به بسط مختصر آن نمودیم. امید است که مقبول حق تعالی واقع شده و موافق با ذائقه حوزوی و دانشگاهی باشد.